

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Sluppen
7485 Trondheim

Kommentarer til Evaluering av norsk skogvern 2016

Det vises til oversendelsesbrev fra Miljødirektoratet datert 1. juni 2017.

Norges Skogeierforbund representerer 35 000 skogeier og 6 skogeierandelslag som står for mer enn 80 % av tømmeromsetningen i landet. For skogeieren og organisasjonen er spørsmål knyttet til vern av skog viktig. Etter at Skogeierforbundet tok initiativ til ordningen frivillig vern av skog ved årtusenskiftet har organisasjonen nå i snart 15 år tilrettelagt tilbud fra skogeiere om å verne skog. Det har så langt gjort det mulig å verne 360 områder som naturreservat. Det utgjør om lag en firedel av det som er vernet av produktiv skog i landet. Dette har blitt gjennomført uten konflikter og til betydelig lavere kostnader enn da vern av skog i hovedsak ble gjennomført med tvang. Norges Skogeierforbund oppfatter at det er bred politisk enighet om at vern av skog på privat grunn skal gjennomføres etter ordningen frivillig vern av skog.

Målet for evalueringen

Norges Skogeierforbund er positive til at vern av skog er evaluert, slik at en kan få ny og bedre oversikt over hva som er vernet og et bedre grunnlag for prioritering av hva som bør vernes i tiden som kommer. Dessverre har evalueringen bare hatt fokus på «å identifisere tiltak som kan bidra til å bevare et representativt utvalg av Norges skognatur og å bevare viktig naturmangfold». Slik målet for evalueringen har vært formulert gir rapporten ikke svar på flere punkter som er viktige for skogbruket når mer skog skal vernes. Til det har mandatet for evalueringen vært for snevert. Videre mener Skogeierforbundet at rapporten på flere punkter er mangelfull eller har for snever avgrensning av faktagrunnlaget til å trekke konklusjoner det bør være bred enighet om når mer skog skal vernes.

For skogbruket er det beklagelig at flere sider ved vern av skog ikke er undersøkt og diskutert i evalueringen. En bredere gjennomgang av flere sider ved vern av skog hadde kunnet gi bedre grunnlag for prioriteringer. For skogbruket er det viktig at prioriteringer ved videre vern av skog er basert både på Stortingets behandling av Meld. St. 14 (2015-2016), Natur for livet, og på Stortingets behandling av Meld. St. 6 (2016-2017), Verdier i vekst. Vi finner grunn til å minne om følgende komitemerknad i innst. 162 S - 2016 ó 2017, punkt 2.7, hvor komiteen peker på følgende: «Flertallet vil understreke at det er viktig at 10 prosent-vernet gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avirkningen og skogbrukets bidrag til det grønne skiftet. Flertallet vil peke på at svært mye av den eldste skogen i Norge finnes i områder som enten ikke er økonomisk drivbare eller av svært marginal økonomisk betydning for skogbruket. Mye av vernet bør derfor kunne skje på slike arealer. Flertallet vil peke på at det

også må stimuleres til vern av mindre områder som har høy økologisk verdi, og vern av slik verdifull skog bør tas vare på gjennom det frivillige vernet.»

Norges Skogeierforbund forventer at vernemyndighetene ved prioritering av hva som skal vernes av skog i tiden som kommer baserer prioritering av ønskede arealer på Stortingets behandling av begge stortingsmeldingene nevnt over.

Vern av skog etter naturmangfoldloven som nasjonalparker og naturreservater er for skogbruket også del av flere tiltak som tas for å nå nasjonale mål for bevaring naturtyper og arts mangfold der det drives skogbruk. Krav om hensyn er i dag regulert i flere lover. De viktigste er skogbruksloven, naturmangfoldloven og vannressursloven. Skogbrukets samordna hensyn er basert på grundige og internasjonalt publiserte forskningsrapporter. Grunnprinsippene for hensynene er basert på landskapsøkologi, hvor det legges vekt på å sikre at komplementære livsmiljøer for alle arter finnes tilgjengelige sett ut i fra økologiske faktorer som størrelser på livsmiljøer, avstander mellom dem og tilgjengelighet over tid. Det vises til publikasjonen <http://www.skogeier.no/wp-content/uploads/2016/05/Skogbruk-og-biologisk-mangfold.pdf> hvor skogbruket beskriver hvordan dette er systematisert fra kunnskap til gjennomføring.

For å sikre dette på best mulig måte er norsk skogbruk sertifisert med Norsk PEFC Skogstandard som den dominerende ordningen. Se http://www.pefcnorge.org/vedl/PEFC%20N%202002_Norsk%20PEFC%20Skogstandard_Juni%202016_.pdf Skogsertifiseringen fører til at skog med dokumenterte miljøverdier unntas fra hogst og ofte blir tilbudt til vern gjennom ordningen frivillig vern av skog. Norges Skogeierforbund forventer at vernemyndighetene samarbeider med både skogmyndighetene og det private skogbruket for å få til omforent prioritering av hva som videre skal vernes av skog som naturreservater.

Kommentarer til kapitler i evalueringsrapporten

1 Innledning

I innledningen pekes det på at en nå «bare» finnes 25 % igjen av gammel tidligere plukkhogd produktiv skog (Storaunet og Rolstad 2015). En annen måte å vurdere dette på er å se på hva som finnes av produktiv skog som ikke er forynget med flate- eller frøtrestillingshogst. Siden bestandsskogbruket startet opp som dominerende skogbruksform etter andre verdenskrig er det hvert år på denne måten i gjennomsnitt forynget ca. 425.000 dekar, eller ca. 0,5 % av det produktive skogarealet. I perioden fram til i dag blir dette om lag 30 mill. dekar, som er ca. 35 % av det produktive skogarealet. Med andre ord har nå om lag 65 % av det produktive skogarealet opprinnelse i plukkhogd skog. Dette er skog som i dag i hovedsak finnes i hogstklasse 4 og 5, som etter siste Landsskogtaksering utgjør ca. 65 % av det produktive skogarealet, inklusive slik skog i naturreservater og nasjonalparker. Av arealet i hogstklasse 4 og 5 er hele 37,5 % fleretasjet. Dette arealet er stabilt eller for tiden muligens noe økende. (Granhus og Eriksen 2017 NIBIO rapport i trykk.)

Det bør derfor være mulig å få tilbud gjennom frivillig verne av skogarealer med vernekvaliteter som kan vernes i samsvar Stortingets innst. 162 S ó 2016 ó 2017, punkt 2.7, Se avsnittet over.

2 Verneområder inkludert i evalueringen

Det er nå viktig å enes om datagrunnlaget for beregning av hvor stort skogareal som er vernet i forskjellige vernekategorier. Norges Skogeierforbund mener at en bør bruke Landsskogtakseringens prøveflatetaksering som målemetode. Det er eneste sikre måte å få oversikt over hva som er vernet og samtidig få oversikt over hvordan tilstanden er og hvordan den endrer seg

over tid i vernet skog. Det er derfor positivt at en nå har kommet i gang med å bruke Landsskogtakseringen til dette formålet, slik som beskrevet i kapittel 4.

3 Verneområdenes dekning av naturvariasjon

Det er beklagelig at en ikke har brukt data fra Landsskogtakseringen til denne analysen. Da hadde en kunne vurdert resultatet bedre sammen med hva som beskrives i kapittel 4. I tillegg kunne en laget en oversikt fra Landsskogtakseringen om hvordan skogtilstanden er i fylkene. Da det er svært stor forskjell mellom fylkene i skogtilstand og hva som er tilgjengelig for skogbruk er det avgjørende at en har tilgang til denne informasjonen for å kunne prioritere best mulig. Det foreslås at en som basis for god prioritering av hva som egner seg for vern lager en oversikt for fylkene basert på dagens skogtilstand.

4 Skogens tilstand i verneområdene belyst ved Landsskogtakseringens data

I analysen synes det å mangle data fra vern av de siste 114 områdene som er vernet. Legger en til dette arealet er mer enn 3 % av det produktive skogarealet på 85 mill. dekar vernet. Videre oppfatter vi av våre erfaringer med erstatningsoppkjøret for privat skog i nasjonalparkene at det er betydelig mer skog der enn det som framgår av tilgjengelig statistikk. Det henstilles til at en på nytt beregner hvor mye skog som er vernet i Nasjonalparkene. Etter våre beregninger er mer enn 4,5 % av skogarealet vernet i naturreservater og nasjonalparker og trolig er tallet nærmere 5 % om en tar med alt av vernet skog i nasjonalparkene.

5 Verneområdenes funksjon som store sammenhengende områder og økologiske nettverk

Dette kapitlet om størrelse på vernearealer, såkalte kjerneområder og økologiske nettverk er dessverre blitt en teoretisk beskrivelse uten stor nytteverdi for prioritering når det skal vernes mer skog. Det som er feil med analysen er at en bare har vurdert skog som er vernet eller kan bli vernet uten å se det i sammenheng med resten av skogen. Sett fra skogbrukets side er det summen av alle tiltak og hensyn på hele skogarealet som har betydning for om vi lykkes med å ta vare på skogtyper, livsmiljøer og arter i samsvar med nasjonale målsettinger. Siden livsmiljøene i skogen naturlig ligger med avstander eller som «øyer» er det viktig at en analyse av hva vern av skog betyr er basert på hvilket bidrag det gir i komplementær sammenheng. MiS-prosjektet konkluderte med at om en setter av komplementære livsmiljøer med minimum definert kvalitet på 5 % av arealet, så vil det kunne fange opp 20 % av forekomstene av sjeldne arter. Det vil si at 80 % av forekomstene vil finnes på 95 % av arealet. Pr i dag er 100 000 slike livsmiljøer satt av i nøkkelbiotoper og trolig finnes det kanskje like mange slike miljøer i det som er vernet i naturreservater og nasjonalparker. I tillegg forvaltes ca. 5 % av skogen som kantsoner hvor en har som mål at det skal være kontinuitet i tresjiktet. Videre er det i dag sertifiseringskrav om bruk av lukket hogstform i edellauvskog og sumpskog, sparing av det meste av døde trær og gjensetting av gamle trær som livsløpstrær. Å vurdere hva vern av skog betyr for å ta vare på arter uten å se på summen av alle tiltak bidrar ikke med ny kunnskap som kan brukes ved prioritering av hva som er viktig å verne i tiden som kommer.

Det foreslås derfor at det bør legges til rette for at en så raskt som mulig kan få til analyser av hva som finnes og som er satt av som livsmiljøer etter MiS-metoden og hensynsområder på hele skogarealet. Slike data inngår i Landsskogtakseringen og det er publisert mange rapporter som belyser slike tema. Dessverre er det slik at det som er kartlagt som «kjerneområder» i forbindelse med undersøkelser av verneverdi ikke uten videre kan oversettes til beskrivelse av livsmiljøer etter MiS. Før neste evaluering bør det lages en oversikt over hva som finnes av livsmiljøer etter MiS i vernet skog. Først da kan en få et dokumentert bilde av hva som finnes av slike kvaliteter i den norske skogen og bruke det for å prioritere hva som bør vektlegges ved vern eller valg av hensyn der det skal drives skogbruk.

6 Verneområdenes dekning av viktige naturtyper i skog

I dette kapitlet forsøkes det dessverre å lage og presentere arealstatistikk som ikke er etterprøvbart. Analysen er laget med utgangspunkt i kartlagte naturtyper etter DN Håndbok 13. Skogbrukets erfaring med disse kartfigurene er at grensen er svært tilfeldig tegnet uten at de er gått opp i felt. Videre at det er svært stor forskjell på størrelse av forskjellige naturtyper etter hvem som har utført arbeidet. Bakgrunnen for dette er svært mangelfull instruks for arbeidet. Foreløpig kan en ikke bruke det som presenteres for annet enn en hypotese for arealtilstander. Muligens kan dette bli bedre en gang i framtiden om kartleggingen gjøres etter NiN-systemet med tydelig definerte grenser mellom naturtyper. Inn til videre bør det ikke legges avgjørende vekt på konklusjonen i kapitlet ved prioritering av hva som videre bør vernes av skog.

7 Verneområdenes dekning av leveområder for viktige arter i skog

I kapitlet forsøkes det å lage konklusjoner på statistikk basert på tilfeldige observasjoner av noen artsgrupper. Dette er svært beklagelig da det finnes internasjonalt presenterte vitenskapelige rapporter fra MiS-prosjektet om hvordan artene i skog er knyttet til livsmiljøer og hva en kan forvente av effekt ved å etablere, spare og forvalte slike til beste for artene. Det vises til vår kommentar til dette under kapitel 5.

8 Status for skogvernet og behov for supplerende vern

Vi har i kommentarer til de foregående kapitlene pekt på at flere av konklusjonen er basert på usikre data og mangel på å se vern av skog etter naturmangfoldloven i sammenheng med hensyn og tiltak som gjøres etter annet lovverk, som f. eks skogbruksloven og vannressursloven. Videre at det ikke er gjort noen samlet analyse av sum komplementære hensyn til livsmiljøer og arter i skog og hva det eventuelt er viktig å forsterke. Skogbruket og skogmyndighetene har nå konkrete planer om å kartlegge livsmiljøer etter MiS-instruksen på hele det produktive skogarealet. Dette vil da bli et tiltak som vil gå parallelt med vern av skog. Ved prioritering av hva det bør legges vekt på ved med mer vern av skog bør dette tillegges vekt ved siden av å forsøke å få vernet et representativt utvalg av alle skogtyper fordelt utover landet.

I dag er det slik at det finnes store arealer med skog som har verne kvaliteter, men som i arealstørrelse ligger mellom det som settes av som nøkkelbiotoper og hva som er nedre anbefalte grense for etablering av naturreservat. Ved prioritering av hva som bør kunne vernes som naturreservat i tiden som kommer vises det derfor til Stortingets innst. 162 S ó 2016 ó 2017, punkt 2.7, hvor komiteen bl.a. sa følgende: «*Flertallet vil peke på at det også må stimuleres til vern av mindre områder som har høy økologisk verdi, og vern av slik verdifull skog bør tas vare på gjennom det frivillige vernet.*» Det foreslås at Miljødirektoratet avklarer om slike områder med «høy økologisk verdi» kan vernes som naturreservater.

Det foreslås i kapitlet at en bør verne de områdene som har høyest verneverdi først. Vi vil advare mot det da de mest verneverdige skogene etter dagens instruks for slik vurdering gjør at en ikke finner slik skog i store deler av sørlige Hedmark, Akershus og Østfold. Videre er det slik at de mest verneverdige skogområdene jevnt over er lite aktuelle for hogst da det ofte mangler veg som gjør hogsten særlig lønnsom. Det anbefales at en fortsetter som i dag og prioriterer slik skog likt med skog hvor det kan hogges med netto. Av våre erfaringer med noen slike tilbudt i sørlige Hedmark, Akershus og Østfold er det viktig at det tydeliggjøres at om det ikke takkes ja til vern av skog med lokal verneverdi etter dagens instruks så kan det bli vanskelig å finne egne arealer med større sammenhengende areal enn 500 dekar.

Evalueringen tydeliggjør ikke spesiell prioritering av skogtyper Norge har et viktig internasjonalt ansvar for. Det gjelder spesielt furuskog i oceaniske, nordlig og høyereliggende miljø og nordlig bjørkeskog. Se bl.a. Rapport Nord 194:7 Naturskoger i Norden. Det anbefales

at slike arealer prioriteres på linje med skog i bekkekløfter, edellauvskog og kalkskog. Videre bør en ved mer vern av skog prioritere arealer som egner seg for kontrollert skogbrann. Skog som har brent er for tiden det livsmiljøet det er relativt minst av og som det i komplementær sammenheng er viktig å skape. Dette legges det vekt på ved etablering av naturreservat i Sverige og Finland.

Avsluttende kommentar

Norges Skogeierforbund foreslår at neste evaluering av hva som er vernet og hva som bør vernes har som utgangspunkt å se alle tiltak for hensyn til naturtyper og arter i sammenheng og at en baserer slike analyser på Landsskogtakseringen. Videre anbefales det at evalueringen gjennomføres i samarbeid mellom vernemyndigheter og skogbruksmyndigheter på samme måte som gjort i Sverige ved utarbeiding av Nationell strategi for formellt skydd av skog, revidert versjon 2017.

Hilsen
Norges Skogeierforbund

Nils Bøhn

Svein M. Søgner

Kopi: Klima- og miljødepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Landbruksdirektoratet